

Woj. Pomorskie Armii
Wojskowej Służby Polak
ul. Podmurna 93; tel. 58 25 127; fax 58 25 127
e-mail: ferak@wp.pl; www.ferak.pl
KRS 000041552
20 1506 0-310 0300 5000 000

prez. asauych przez dr Bogdana
Ziótkowskiego
29. VII 2004 r.

Spow. karty inf.
W'04 r.

dr. Bogdan Ziótkowski

87-800 Włocławek

Aleksandrow
"Ractawice" - PFL Kuj
Buze Hilary
ps. "Lis"

H: 1269/21043om

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Buże Hilary.....

J: M-1269/2104 Pom.....

Aleksandrów Kuj. "Rachawice"
DAL

I./1. Relacja k. 4 s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 6 s. 1-6

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 1

VI. Fotografie bn ak

1/1. Delaja - Buze Hilary

1. Sprawozdanie z organizacji
"Ractawice" w pow. aleksandrowskim
spisane przez Hilarego Buze;
kserokop. rękop.

k. 4 s. 1-4

1

Sprawozdanie

z organizacji „Ractarice” w pow. aleksandrowskim

W dniu 1939 r. przybyła do mnie koleżanka ze Zarządu Oddziału Miejskiej i Miejskiej Ludowego Grzegorzewskiego Klubu (obecnie Janek, zam. w Aleksandrowie Kuj. ul. Rybacka) z chrześcijańskimi koleżankami, a mianowicie: Kujawską Sanią z Dobrego i Elżbietą - koleżanką mojej żony ze Szkoły Rolniczej w Józowie, pow. Brzeziny.

Te dni ostatnie, przed wyjeżdżeniem miały być bezpośrednim łącznikiem z Kujawką z koleżankami: Kujawską Hanką z Miejskiej Ludowego i Brzezinską Hanką z Centralnego Zarządu Oddziału Miejskiej.

Przedstawiły mi sprawę organizowania tajnych oddziałów wjskich w całej Polsce, a następnie w naszym powiecie, które to miały mieć nazwę „Ractarice”. Wskazały najważniejsze osoby i cele z jakimi się łączyły do „Ractarice” i zostały przysięgi. W niedługim czasie przyjechał do mnie technik z Biłostka warszawski „Janek” oraz drugi technik „Janek”.

Obaj technicy przyjeżdżali około 1942 roku, przekazywali pisemnie i ustnie instrukcje odnośnie sposobu organizowania drużyny, plutonu i t. d.

- ✓ Przyrzekli przez „Polska Żyć” i Komunikaty frontowe.
- ✓ W konkursowej przysiędze w tajemniczym celu i z przysięgą Barczarską Jana (obecnie pluton) Sztalmana Feliksa (obecnie pluton)

z eltoranskiego stryżana (d-ec phtowu), (2)
Po zorganizowaniu kilku plutonów z chłepczy
drużynami przez Tężniaka „Jankę” i „Jędrka”
polecenie wyszukania oficera na komendanta
poriatorego „Raciarie”.

Ponieważ znajomości takich nie miałem -
wykonać tego nie mogłem - stedy mianowano
mnie p.o. Komendanta poriatorego do czasu
wyszukania oficera. Od wspomnianych Tęż-
niaków i drużynami również 2 i 3 listy pisane
miły to od jakiegoś Kolarzki. W miogdyżenie
Tężniaka była również wspomniana na
wprostka Gnieznowska Helena („Guitka”),
która ma je sklepik w Bedzianowie, a potem
w Koli Bachonnyj przyjechała z tatarsami z Ktoe-
tarka i ma prasy dostarczają tam przez „Jankę”
i „Jędrka”. Część tej prasy sprzedaje do re-
gij „Kodicy”, a część dojeżdża mi.

Ja natomiast, epierz mych doświadczeń phtowu
rozstawem zaufanym, jak sobie chisimj przy-
pominaam, np. Kniatkonkima (Kier. rkiety
w liuchwinku, Piskuta. Stel. ty - Racigock, Cio-
lexier Henryk-Turnu, Drobunowski - liuchwinok,
etaktelkieriz Jan - Racigock, Piethowski Henryk-
KdTurner, Jermiński i wiele innych.

Od czasu, kiedy pracowałem w t.zw. „Rochland”
miałem możliwość swobodniejszego poruszania
się w terenie. Prasy przewożem w butach, kate-
suech i wramie od rowem, również w tywirze grani

Провести в «Раичстанд» члест заopaty. ³
намie полкiх ролiкiх в збоже сiвце.

Рочнесуу магаруу мајбват нiе и Ренеса Теопiа
и Сианеи. Збоже зекурыватем и вiсзари и «Руха»,
гбiе симпатиѣ члануи мине полк Кибачкi и вы-
ковие спредават члуре и лошi збожа, члесте пии
и мајѣткеч: Јараноза, Калиновие, а мавит поимедно
Струмуватем еате магаруу и вiсзари. Збоже то тyткo
и ерѣсi мајѣј сiто ма нiу, а прехарма и лошi
быта кiе рохана ма дзырiеи луховiи полкiѣј
и ма пасе. Дла окупачкe ролiтем фiкејiе выкаы.

И реторие умiснiа 1943г. амерiтoвано етiукоу
масы' организаци: Бановица Јана, Боровскиго Јана,
еллѣвскиго Телiткe и мине под закутем прыно-
лѣиовiи «оу бачы» и прыготавлениа об тронаниа
«Косыиовiа». Ролiвар нiе нiе удокровиоу и
мiхт нiе прымаат нiе зрчiеиоу мас зобави-
кiем мiлчованиа сiе раз на тyчiеи,
еллiе укiоту дзырiеиоу об Рачиѣткe.

И року 1943 оу 1944 Тѣмiошiе з Хансонуу пры
«Јанкe» и «Јѣлѣкe» зостатe строчие и пречелiстiу
лур зачного контакту. Ја прiбаватем рејошi
и контакт з организаци вiсзари, потем и ед-
ксановоие. Бановица Јан и Рачиѣткe з Рафiо-
ским и за посредниетвем Тѣмiткe. Струму-
ватем коммуикаты з френду, кiтiе настьпие
прерисыватем прыз Калкѣ и члангратем занјануу.

Еллiеј iгiеј' рачитровениа Рудолу Рiбскиго
и зрчаниа елланiфесту Лiпового обывај з Бановицеи

wymagaliśmy na każdą ich komisaryczną⁴
siedzibę, który jednocześnie welechił do konspi-
racyjnej Rady Gminnej. I tak np.: w Raciech-
Kwasniewski, w Turmie - Ciostekier, w Konstanty-
nowie - Bieżyński, w Kwestku - Osiniński, w Jozym
Liechocinku - Świerkowski, w Siemce - Śpiś, w
w Staniuku - Elorowski, w W. Tuszewie - Sztoltman
(zamordowany przez Hitlerowców 17 stycznia 1945r.)
w Liechocinku - Elorowski i t.d.

Tenże ostatni - Elorowski Stefan miał obstęp
do radcy i b. dużo informacji mi podał o
redagowaniu wiadomości i komunikatów.

19.1.1945 r. odbyło się pierwsze posiedzenie
Rady Gminnej w Raciechu z udziałem
sędziów. Na jej gminie natychmiast wysta-
wiliśmy pliki, zabezpieczyliśmy gospodarstwa
państwowe, zaprzężyliśmy ludność,
otkryliśmy skrytki. Ja również byłem
komendantem pliku w W. Tuszewie i sędziem.

4.3.1945. zorganizowaliśmy Samopomoc
Chłopską w Stronie Lubka, a 18.4.1945r.
rozłożyliśmy Radę wroclawską. W maju 1945 jako
podoficer zostaliśmy powołani do czynnej
służby wojskowej. W międzyczasie zgłosiłem
✓ się w Sekretariacie Literackim P.A.S.
w Turmie, gdzie zgłasza mi wiadomości o obecnej
legitymacji.

St. Elorowski

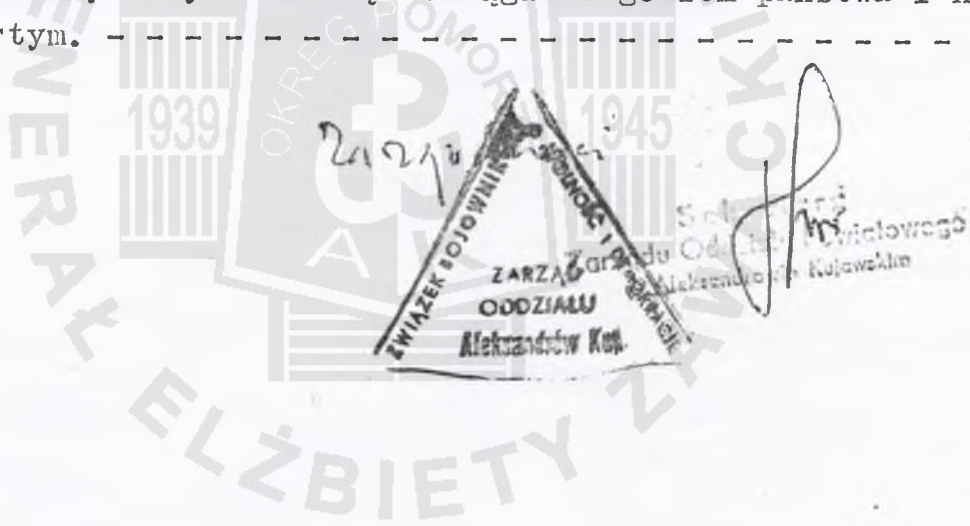
1/2. Dokumenty dotyczące reletora: Buze Glibany

1. Kserokopia odpisu zaświadczenia dowódstwa obrony Warszawy k. 1 s. 1
2. Kserokopia odpisu dokumentu wystawionego 18.01.1945 r. o udziale w walce z okupantem k. 1 s. 2
3. Kserokopia odpisu dyplomu "za walkę z mejeżdżiw..." k. 1 s. 3
4. Kserokopia wyciągu z księżeczki woj. ser. C nr 0325855 k. 1 s. 4
5. Oświadczenie Heleny Janczak ps. "Smółka" z 28.05.1976 r. kserokop. k. 1 s. 5
6. Oświadczenie siołki Stanisława Bonowicza z 14.12.1976 r., kserokop. k. 1 s. 6

1

O d p i s

Dowództwo obrony Warszawy M.c.dn. 19/ IX. 1939 r. - - - -
LEGITYMACJA Nr. 148 /następne cyfry zatarte/ dla plut. B u z e
H i l a r y z 98 D.A.C.obrony Warszawy - Podpis d-cy pododzia-
łu podpis nieczytelny - Pieczęć okrągła z godłem państwa i na-
pismem zatartym. - - - - -

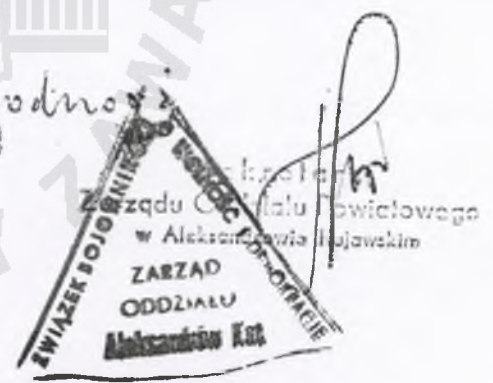
221.404

2

O d p i s

Nr.2771 - Brygada O.K.VIII - Nazwisko B u z e H i l a r y
Stopień st.sierż. Funkcja d-ca komp.i pow.kom.Oddz."Racławice"
O.K.VIII - Odcisk palca /miejsce odcisnięcia/ Pseudonim "Lis"
Przynależność org.P.A.P. P.A.Z. Od.1940 r. - Okaziciel niniej-
szego jest Podoficerem Polskiej Armii Ludowej - w/z Komendant
Naczelny podpis nieczytelny Pieczęć okrągła z godłem Państwa
i napisem w otoku Naczelne D-wo Polskiej Armii Ludowej - Data
18.I.1945 r. -----

Za zgodności

22.1.1951

O d p i s

/Ozdobny druk dyplomu - pośrodku napis / - Żołnierzowi Demokracji
za walkę z najeźdźcą niemieckim o Polskę, Wolność i Lud - Warszawa -
Obywatelowi sierż. B u z e H i l l a r e m u syn.Feliksa rocz. 1911.
Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego - Nr.324. - - - - -

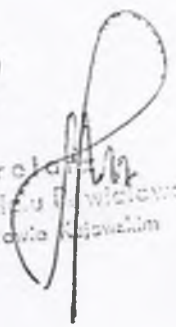
22.1.1951

Wojciech

**ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
DEMOKRACJI I WOLNOŚCI**

**ZARZĄDZ
ODDZIAŁU w
Aleksandrow Kuj.**

Sekretarz
Oddziału w Wielkopolce
Krzysztof Kujawa

W y c i ą g

Rzeczpospolita Polska - Ministerstwo Obrony Narodowej - Godło Państwa - Seria C 0325855 - KSIĄŻECZKA WOJSKOWA - - - - -
 Nazwisko B u z e Imię Hilary Imię ojca Feliks - Wydana przez R.K.U. Włocławek - Okrągła pieczętka z godłem państwowym /napis zatarty/ -
 Podłużna pieczętka z napisem Przewodniczący Wojsk.Kom.Rej.nr.3 R.K.U. Włocławek podpis nieczytelny - Włocławek dn.24.XI.1949 r.- - - - -
 Strona 2:Własnoręczny podpis posiadacza książeczki /-/H.Buze - -
 Okrągła pieczętka z godłem państwowym /napis zatarty/,Nazwisko,imię i imię ojca:Buze Hilary,Feliks.- Wiarogodność podpisu stwierdzam: pieczętka podłużna z napisem Przewodniczący Wojsk.Kom.Rej.nr.3 R.K.U. Włocławek podpis nieczytelny - Pieczętka okrągła z godłem państwowym i napisem zatartym. Strona 3: I.Ewidencja wojskowa:1.Data urodzenia 14 stycznia 1911,2.Kategoria wojskowa pierwsza,3.Rodzaj broni łączność,4.Podof.szereg. podof.,5.Nr.specjal.wojskowej 50.- 6.Nazwa spec. wojskowej:obsługa radiostacji,radiotelegraf małej mocy artyleryjskiej 7.Funkcja wojskowa d-ca radiostacji,8.Stopień wojskowy st.sierżant. Strona 4:II.Ewidencja ogólna:9.Miejsce urodzenia województwo pomorskie,powiat Aleksandrów,Gmina Raciążek,Miejscowość Wołuszewo.10.Zawód rolnik. 12.Narodowość polska,13.Język macierzysty polski.15.Wykształcenie cywilne Szkoła powszechna w Ciechocinku,ilość klas 7.-Strona 6: III.Przebieg poboru.Data poboru,przez którą R.K.U.i orzeczenie Komisji Lekarskiej:1932 Kom.Pod.P.K.M.Włocławek,zgłosił się do poboru. Rysopis:Wzrost 180,Obwód klatki piers.cm.94/83.- Strona 7. IV.Przebieg służby wojskowej.Data rozpoczęcia służby,jednostka wojskowa, zajmowane funkcje i data ukończenia służby. - 3.1933.wciel.do 8 p. a.c.plut.łączn.-telefonista. 9.33.szk.podof.radiotelegr.-6.34.kapr. drużynowy-instruktor.- 1.9.39.zmob.9 p.a.d-ca plut.radiotelegraficznej. 27.9.39.niewola niem. 7.10.39.ucieczka z niewoli.-1940-45 A.L.Racławice st.sierżant 29.5.45 zmob.6 p.przesyłk.Bydgoszcz,d-ca dr.plutonowy. 10.10.1945 zdemob.st.sierżant M.O.N.0181. VIII.1945. - Pieczętka podłużna z napisem Przewodniczący Wojsk.Kom.Rej.nr.3 R.K.U.Włocławek podpis nieczytelny.- Strona 16:VII.Badania lekarskie. Dnia 24 listopada 1949 r.zgłosił się na Wojsk.Kom.Rej.Nr.3 R.K.U.Włocławek i został uznany za zdolny do służby liniowej. Przewodniczący podpis nieczytelny.- Strona 30. Miejsce zamieszkania Wołuszewo gm.Raciążek. Przynależny ewidencyjnie R.K.U.Włocławek.- - - - -

Zuzanna

Janczak Helena Smółka Aleksandrińskij dnia 28 maja 1976 r.
ul. Aleksandrińskij ul. Kowalskiego 19
(mięscowosc)
(Nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): Organizacji Podziemnej „Racławice” od marca 1940r - do czasu wyzwolenia

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer RH 6100338 wydanym dnia 30. sierpnia 1967 r. przez KPMO Aleksandrińskij.

o s w i a d c z a m:

że Ob. Hilary Buzę syn (córka) Feliksa
urodz. dnia 14.01. 1911 roku w Wólusze wie

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od — do): od 1937 roku - jako działacz Lwów Młodzieży Wileńskiej w powiecie mińskim. W roku 1938 spotkałem z nim w Uniwersytecie Ludowym w Głuchowie. Następnie w Organizacji Podziemnej „Racławice” zetknąłem się z nim wiosną 1940 roku, w miejscowości, w której mieszkał - Wólusze. Obojętne udało mi się z dwoma żołnierzami z Centralnego Lwów Młodzieży Wileńskiej z Warszawy, które przyjechały celem zorganizowania w naszym powiecie Oddziału tej Organizacji.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim „Lis” i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): Ob. Buzę Hilary wstąpił do Organizacji Podziemnej „Racławice” wiosną 1940r. Podczas pierwszego spotkania w 1940r., w którym oprócz mnie brał udział dwójka Łęczaniek z Warszawy, Ob. Buzę H. przyjął na siebie obowiązek zorganizowania Oddziału Lwów Młodzieży Wileńskiej. Należało mi osobiście ze pełnił funkcję dowódcy kompanii w 1940r., następnie komendanta powiatowego do czasu wyzwolenia. W czasie całej działalności Organizacji „Racławice” miałam kontakt z Ob. Buzem, gdyż pełnił on również funkcję łącznika helportera. Przyjeżdżał do mnie (ja do niego również) zabierając przez polny marz „Polska żyje” i komunikaty frontowe odbite na przeciwległym końcu drogi od Łęczanek o pseudonimie „Janek”

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej wydanej przez Zarząd Okręgu w

[Handwritten signature]

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem

Janczak Helena
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

6
Benożier Stanisław Wiktor Turczyński dnia 14.12. 1976 r.

W Turczynie gm. Aleksandrów Kuj. (miejscowość)
(Nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): *Organizacji Podziemnej "Pal" Kaciariae od 1939 r. do czasu Wybuchu 1945 r.*

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer *RH 5144407* wydanym dnia *12.8.1964* 197 r. przez *Wł. Aleksandr.*

o ś w i a d c z a m:

że Ob. *Bure Hilary* syn (córka) *Feliksa* urodz. dnia *14. stycznia 1911* roku w *W Turczynie*

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od — do): *W Organizacji Podziemnej "Kaciariae" od 1939 do 1945 r. jako przelicznik i uczestnik oddziału Węski Strazy Porannej, Karty Stefanyka, Karta Rolniczego.*

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim *"dis"* i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod czym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): *Komendant oddziału Kaciariae i kolportera pracy, zaopatrywał ludność polską w zboże i ma. ekwi. przewiezony przez okupanta na zariery. Okupant podjął Nagel o sabotaż z przynależnością do organizacji kierował w okresie 1943 r. etatowo w Organizacji: Benożier Jan, Barowski Jan, Szlepałowski Feliks i s/p Bure Hilary.*

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej *do czasu powzięcia do Wyższej Komendy, górop. skiej* wydanej przez Zarząd Okręgu w *W Turczynie* *rozpisał olo. pracy.*

Własnoręczność podpisu stwierdza się: *Własnoręczność podpisu*
St. Benożier

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem

Aleksandrów Kuj. dnia *14.12.1976* r. (miejscowość, data)
RZĄD GMINY 700 Aleksandrów Kuj.
Irena Smaczek
St. Aleks. Burko

Benożier Stanisław
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

T: M-1269/2104 Pom. Aleksandr.
Shuj.

Donce Hilary
v. Marty informacyjne

h.1

Dwa kilory
ps. „Lis”

Włodawel, 1
Chłopskie Org. „
Wobności „Radzenie”
- Poż „Zmoli”

zob. Liołkowski B., Polskie
Podziemie me Lujawach...)
Formi 2008, s. 526-527

WA.XI'14

Buże Hilary

